

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 16 (979)

Субота, 17 красавіка 1954 года

Цана 50 кап.

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

аб Пленуме Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі

13 красавіка адбыўся другі Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі.

Пленум заслухаў і абмеркаваў даклад першага сакратара ЦК КП Беларусі тав. Н. С. Патолічава

«Аб выніках лютаска-сакавіцкага Пленума ЦК КПСС і задачах партыйнай арганізацыі Беларусі».

Па абмеркаванаму пытанню Пленум ЦК КП Беларусі прыняў разгорнутае рашэнне.

Таварышу ХРУШЧОВУ Нікіце Сергеевічу

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савет Міністраў Саюза ССР горача вітаюць Вас, вернага вучня Леніна і саратніка Сталіна, выдатнага дзеяча Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, слаўнага сына рабочага класа — у дзень Вашага шасцідзесяцігоддзя.

Комуністычная партыя і савецкі народ высока цэняць Вашы заслугі ў барацьбе за справу камунізму, якой Вы прывялі ўсё сваё жыццё. У суровы час грамадзянскай вайны, ва ўмовах мірнага сацыялістычнага будаўніцтва, у цяжкую хвіліну Вялікай Айчыннай вайны і цяпер, у мірны перыяд барацьбы за пабудову камуністычнага грамадства ў нашай краіне — на ўсіх пастах партыйнай і дзяржаўнай дзейнасці Вы з уласцівай Вам нястомнай энергіяй, стойкасцю і прынцыповасцю аддаеце ўсе сілы заваяванню вялікіх перамог савецкага народа, уздыму яго да добрых, стварэнню камунізму.

Ад усяго сэрца жадаем Вам, наш друг і таварыш, наш дарогі Нікіта Сергеевіч, добрага здароўя і доўгіх год далейшай плённай дзейнасці на карысць савецкага народа і нашай Радзімы, на карысць камунізму.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ
САВЕЦКАГА СІЮЗА

СОВЕТ МІНІСТРАЎ
САІЮЗА ССР

У К А З

Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Аб прысваенні таварышу ХРУШЧОВУ Н. С. звання Героя Сацыялістычнай Працы

У сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння першага сакратара Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза таварыша Хрушчова Н. С. і адзначаючы яго выдатныя заслугі перад Комуністычнай партыяй і савецкім народам прысвоіць таварышу Хрушчову Нікіце Сергеевічу званне **Героя Сацыялістычнай Працы**, з уручэннем яму ордэна Леніна і залатога медаля «Серп і Молат».

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **К. ВАРШЫЛАЎ**.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР **Н. ПЕГАЎ**.

Масква, Крэмль, 16 красавіка 1954 года.

Заклучны паказ камеды-балета Ж.-Б. Мальера „Мешчанін у дваранстве“ тэатрам „Камедзі Француз“

15 красавіка ў тэатры імя Б. Г. Вахтангава адбыўся заключны паказ камеды-балета Ж.-Б. Мальера „Мешчанін у дваранстве“ ў выкананні тэатра „Камедзі Француз“.

Цудоўны твор вялікага французскага драматурга быў дэбютаваў глядачамі, якія дружна апладыскавалі темпераментнай ігры майстроў сцэны старажытнага нацыянальнага тэатра Францыі.

Пасля заканчэння спектакля прысутныя наладзілі працяглую авацыю выдатнаму прадстаўніку французскага тэатральнага мастацтва.

Найбольшую ўдзячнасць глядачоў заслужылі артысты: Л. Сенья, Б. Броці, Ж. Мейер, Ж. Руэр, М. Эсканд, М. Буда, М. Сабурэ і Ж. П'я. З поспехам выкарысталі ролю артысты: Ж. Шарон, Р. Маньоль, Ж. Шамара, Р. Анры, Л. Эймон, А. Ролан, Ж. Л. Жэма, Ж. П. Русіён. Рэжысёр Ж. Мейер стварыў сапраўды спецыяльны спектакль, які ўвасаптаваў аформлены мастаком С. Лані.

Цікавыя тэмы паставіла балетмайстар Л. Май. Над кіраўніцтвам дырыжора А. Жоліва аркестр добра выканаў музыку, напісаную вядомым французскім кампазітарам Лолі. У спектаклі талска прымянілі ўдзел савецкія спевакі, артысты аркестра, хора і балета.

На спектаклі прысутнічалі таварышы Г. М. Маленкоў, В. М. Молатаў, Н. С. Хрушчоў, Б. Е. Варашылаў, Н. А. Булгакоў, Л. М. Кагановіч, А. І. Мікалін, М. Г. Первушін, П. Н. Паспелюў. У тэатры прысутнічалі Надвышэйшы і Поўнамоцны Пасол Францыі ў СССР Л. Жовэ.

НА поўдні рэспублікі пачалася масавая сяўба. Дзень і ноч над палямі не змаўкае шум трактараў. Падышла самая гарачая, бадай самая цяжкая пара сельскагаспадарчата года. Пачаўся вясновы наступ на ўраджай, наступ, да якога на гэты раз, пасля вераснёўскіх і лютаска-сакавіцкіх рашэнняў партыі, рыхтаваліся асабліва старанна.

Нам давялося нядаўна пабыць на Палесі, у Рудакоўскай машына-трактарнай станцыі. І тут, — у падзеях вялікіх і малых, у справах і размовах, ва ўзаемаадносінах паміж механізатарамі і калгаснікамі, — нельга было не адчуць новага, чаго не было год назад.

Заўсёды спакойны бригадзір трактарнай бригады Міхаіл Каваленка гаварыў на гэты раз вельмі ўсхвалявана. Надзея Барысенка, старшыня сельсавета імя Сталіна, старалася супакойць яго:

— Не гарачыся, Заўрацэвіч. Хіба-ж мы самі сабе ворагі? Закончым... Дай толькі час...

— Не першы раз чую. Балбатня адна, — не сунімаўся Каваленка. — А час ідзе. Не азірнешся — і ў поле трэба будзе выходзіць. А на якой глебе сяць значней, старшыня?

— Пасеем. Ты нам спраўныя машыны дай, а пра астатняе самі паздумам.

— Не тое кажан, Надзея Мартынаўна. Паслухаеш дабе, дык быццам і Пленум вераснёўскага не было, і ўсё па-старому застаецца. Ды мы-ж цяпер не менш за вас, калгаснікаў, клопацімся пра ўраджай.

— Што ты мяне вучыш? — разлажала Барысенка.

— А калі сама ведаеш, дык чаму не палыгаеш людзей угнаенні ваіць?

— Воізм.

— Мала і дрэнна. Хіба столькі гною і торфу нам патрэбна?

— Дык яшчэ-ж час ёсць...

— Празваеш сёння — заўтра не знойдзеш.

Цяпер не толькі ў бригадзе Каваленкі, але ва ўсёй МТС адчуваецца, што добрую славу, якую набылі ў рэспубліцы рудакоўскія механізатары, яны стараюцца перадаць самым істотным — ураджаем.

Калі пасля прыезду дырэктара станцыі Е. В. Малюціна з Усеаюзнай нарады работнікаў МТС рудакоўскіх выпрабавальнікаў ва ўсеагульнае спаборніцтва, яны першым пунктам дагавору з суседняй Хойніцкай МТС зацвердзілі абавязальнасць на павышэнню ўраджайнасці і ўдому калгаснага жывёлагадоўлі. І не толькі зацвердзілі, а прыкладна напаміналі, каб зрабіць усё, як належыць.

Многа перамен адбылося ў Рудакоўскай МТС за апошні год — новая тэхніка, новыя людзі, новыя іх становішчы, а значыць, новыя погляды на працу, на свой абавязак перад калгаснікамі, новыя перспектывы.

У МТС ёсць людзі, якія шмат год назад

Паход за ўраджай

выязджалі ў поле яшчэ на «фардзонах». Яны памятаюць, што да гэтых маласільных трактараў былі толькі такія прычынны прылады, як плуг ды барана. А цяпер станцыя мае дзесяткі самых разнастайных сельскагаспадарчых машын і прылад. Увосень і зімой суды прыбылі: бульбасадачная машына СКТ-4, бульбакабайні, трактарныя граблі, два стагакіды, збожжавы самаходны камбайн, канонізаваная машына, дзве складаныя сёлкі ды акрамя таго легкавая і грузавая аўтамабілі, такарны станок, станок для прыціркі клапанаў, мыцная машына. З такой тэхнікай (а яна ўсё прыбывае і прыбывае!) можна весці палівыя работы ў найкарцейшыя тэрміны.

Вельмі важнай з'яўляецца і таа акалічнасць, што трактарысты, бригадзіры трактарных бригад, камбайнеры і ўточныкі, як і ўсе іншыя рабочыя, знаходзяцца цяпер у штаце МТС.

— А як было раней, — расказвае тав. Малюцін. — Захацеў трактарыст — прышоў на работу, не захацеў — не прышоў; нібы і ў МТС чалавек працуе, а амаль ніякай адказнасці перад ёй не нясе, таму што з'яўляецца калгаснікам і дырэктару станцыі падначальваецца настолькі, палкоўкі; зноў-жа, станцыя амаль ніякіх клопатаў пра гэтага чалавека не мелі, таму што ён у яе штаце не лічыўся. Цяпер-жа механізатары карыстаюцца ўсім правамі сталых рабочых, а галоўнае — маюць матэрыяльную зацікаўленасць у тым, каб атрымаць высокі ўраджай.

— Раней сама аплата была невысокая, ды і іншы раз хто ведае, калі яе атрымаеш, — узяўся ў гутарку трактарыст Аляксандр Ірмоленка. — Вось я на працягу некалькіх год не мог атрымаць ад калгаса «Кастрычнік» заробленыя там 400 кілаграмаў збожжа. А цяпер аплата стала, проста скажу, добрая, ды і выдаюць не своечасова.

Было так, што трактарыста, акрамя вярва ды рамонту (і то не заўсёды), на іншай рабоце не ўбачыш. А цяпер у бригадзе Міхаіла Каваленкі, напрыклад, у сакавіку ўсе людзі былі заняты. Трактарысты Ірмоленка і Новік чатыры дні калодна торфу на ўгнаенне, дзесць дён вазілі сена і дэкаматэрыял для калгаса і столькі-ж дён займаліся іншымі гаспадарчымі справамі ў арцелі.

Машына-трактарная станцыя перастанала быць толькі практычным пунктам, яна становіцца арганізатарам калгаснай вытворчасці, палітычным выхавателем мас. У МТС і калгасы прыбылі вышэйшыя арганізатары, палітычныя работнікі, аграномы, зоотэхнікі, механізатары, срод якіх многа камуністаў і камсамоўцаў — актыўных змагаюцца за новае, перадавое.

Інжынер Уладзімір Цыганкоў, прыехаўшы з Мазыра, з самага пачатку ўзяўся за навідаенне культуры ў працы механізатароў. «Э, ды тут, як відаць, дакладны інструмент у руках і не трымаў, — падушмаў Цыганкоў. — Як-жа тут прадуць, — на вока?» І інжынер са згоды дырэктара пачаў перабудоўваць работу ў майстэрнях. Прайшоў месяц, і ўжо можна было ўбачыць, як трактарыст разглядае чарчэж, як ён карыстаецца дакладным інструментам. Людзі сталі больш акуратнымі, дысцыплінаванымі. Інакш і быць не можа, бо МТС — гэта той-жа завод, можа толькі меншых памераў.

Не толькі інжынер Цыганкоў, але і многія аграномы, зоотэхнікі, выраваўшыся, перацэлілі, з канцэлярыі, узяліся за ўвараўненне новага, перадавага — квадратнагезавой пасадкі бульбы, пасеваў кукурузы на сілас, торфагаспадарчата машыны і многата іншага. Якраз аб гэтым, аб практычных справах мармі Марыя Войтава і Пелаген Казлова, калі яны вучыліся ў сельскагаспадарчым тэхнікуме. Які прастор адкрыўся перад імі цяпер!

Шкада, што не ўсе гэта зразумеюць. Некаторых спецыялістаў так і цягне да папер і тэлефонаў, бацца яны адарвацца ад наседжаных месцаў. Вось, скажам, Аляксандр Анішчанка. Працуе ён у калгасе імя Сталіна, а жыве за восем кілометраў і таму мала бывае ў арцелі. Толькі прыдзе на работу, а ўжо час дамоў ехаць.

Нельга не сказаць і аб тым, што робіцца ў калгасах, якія абслугоўвае МТС.

Мы пабылі ў калгасе імя Молатава, калі там завяршалася старанная падрыхтоўка да вясны. Штабелі торфагаспадарчата каштоўнасці ўзвышаліся на палях. Адробнае насенне чакала той хвіліны, калі яно будзе высеяна ў добраапрацаваную глебу. Сытыя коні радаліся вока. Трактары прышлі ў калгас. Многія тоны мінеральнага ўгнаення былі ўжо рассеныя на азміне... Гэта быў толькі ўступ — галоўны клопат пачаўся цяпер, калі механізатары выехалі ў поле, каб у самыя спыскае тэрміны апрацаваць глебу і пасеяць зерне, якое ўстае на палях густой сцяной абжыны, замшчым залатым струменем у дзяржаўныя элеватары. Гэта будзе, бо моцна дужае звязвае сёння калгаснікаў з механізатарамі, а гэта самая верная зарука поспеху.

Так ідуць справы не толькі ў калгасе імя Молатава. Праўда, не ўсюды яшчэ.

Перад самым выыхадом у поле сабраўся савет МТС. І там, проста ў вочы кіраўнікам станцыі гаварылі прадстаўнікі калгасаў, што яшчэ не да кожнай арцелі даходзіць рух ў механізатароў.

— Вы, Ілья Міхайлавіч, яшчэ палта многа над шаперамі сідзіце, — гаварыла, звяртаючыся да галоўнага агранома тав. Карташова, бригадзір калгаса імя Сталіна тав. Казлова. — Летас мы увесну на нашых палях не было відаць, а сёлета мы вам гэтага не даруем.

Будучы ў Рудакоўскай МТС, мы не маглі не заўважыць, на жаль, і таго, як яшчэ многа канцэлярыяў і бюракратызма ў кіраўніцтве сельскай гаспадарчай зверху. Спраўды, ці можна сказаць, што Гомельскае абласное ўпраўленне сельскай гаспадарчай працы па-новаму, калі там цякуць патапі папер, прычым многія ўказанні і дырэктывы нічога не даюць, як кажучы, ні розуму, ні сэрцу. Каб не кідацца ў вочы, што кіны дырэктывы выглядаюць заклада тоўстымі, тут знайшлі выхад — іх нішчыць на папярэдняй папэры. Але ад гэта механізатарам не лягчы.

Не вельмі ў Гомелі людзей, якія прадуць у калгасах і МТС. Калі-б ведалі, дык не пасылалі-б у Рудакоўскую МТС дырэктыву — камандзіраваць у Мінск на семінар агранома-агродніка, ягога ў МТС няма.

Трэцяга сакавіка МТС атрымала за подпісам начальніка абслугоўвання ўдзялення тав. Верандоўна такое прадпісанне:

«Прасім вас прадставіць к 1-му сакавіка звыдворжаныя рабынкінаком матэрыялы на лепшых аграномаў, зовветработнікаў, механізатароў, калгаснікаў і калгасніц для прадстаўлення іх да ўзнагароджання ганаровымі граматамі, значкамі выдатніка сельскай гаспадарчай і прысваення звання заслужанага агранома БССР».

Тав. Верандоў па-ранейшаму больш давярае паперам і таму канкрэтныя кіраўніцтва падняе агульнымі ўказаннімі, накітаўці такога: «Узціць пад неаслабы кантроль правадымія работы па будаўніцтву парніковых рам і цэпліц у кожным калгасе, кіраваць гэтай справай аператыва і прымаць неабходныя меры да ліквідацыі ўстаноўленых недахопаў».

Цяпер, калі вырашаецца лёс будучага ўраджая, лепш было-б, каб энергія абласных і раённых кіраўнікоў трацілася не на складанне папер, а на жыццё, канкрэтныя справы ў МТС і калгасах.

У гарацкую вяснаву пару можна пацудзіць шмат разоў вакол апошняй паставы партыі і ўрада аб адкрыцці ў Маскве Усеаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі.

Брыгадзір Міхаіл Каваленка, уславіваючы аб тым, як ён да вайны доўгіч быў на выстаўцы, кажа:

— Хачу і сёлета заваяваць права паехаць у Маскву!

Назіраючы натхнёную працу рудакоўскіх механізатароў, верыш, што гэта жаданне збудзецца.

С. МЕЛЬНИКАЎ.

На радзіме Ільіча

Прышла вясна. Мутныя ручаіны збігаюць па кручах у Волгу. Рака пакрышыла лёд і навольна панесла яго ў нізіны. Усё шырэй раскідаецца вялікая руская рака, і ўжо станіць у ваду ствалі танюць і ясароў. Качкі і гусі чарадамі алусяюцца на заліны.

Так у красавіку пачынаецца на Волзе прыход вясны. У адзін з такіх красавіцкіх дён, 84 гады таму назад, у горадзе Сібірску, у маленькім флігелі на Стральцаўскай вуліцы нарадзіўся ў сям'і Ульянавых сын Уладзімір, Уладзімір Ільіч Ленін, геній рэвалюцыі, стваральнік Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы.

У пародзе гавораць: ёсць гарады, як і людзі, са шчаслівым лёсам. Падобным горадам с'яўляецца і Ульянаўск. Дарогі і блізкія савецкаму чалавеку яго сваячынныя мясціны, векапоныя тым, што жыў і вучыўся тут Уладзімір Ільіч. Каля двух мільёнаў чалавек ужо наведвалі дом-музей Леніна. У іхніх водгуках, якія складаюць пятнаццаць аб'ёмных тамоў, запісы не толькі на ўсіх мовах народаў СССР, але і на многіх мовах свету — кітайскай, карэйскай, індыйскай, балгарскай, французскай, нямецкай, польскай і іншых. Любоў да Леніна, да партыі, да Савецкага ўрада — вось што выказвае кожны, хто пакінуў тут свой запіс.

Ідучы і ідучы людзі ў дом Леніна. Асабліва многалюдна тут у той час, калі на Волзе разгар навігацыя. Кожны дзень, рідкія і ў поўдзень, спускаюцца з парадкаў мужчыны і жанчыны і пятаюцца ў мясцовых жыхароў:

— Дзе дом Леніна?

Рабочыя Урала, Яраслаўля, Масквы, нафтавікі Баку, калгаснікі Башкіры, маралі Балтыкі, рускія, украінцы, беларусы, латышы, немцы, кітайцы праходзяць сюды маладыя скверы і спыняюцца да белата будынка школы, дзе вучыўся Ленін.

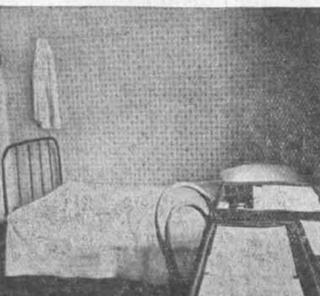
Затым яны ідуць к дому, дзе жыў Ульянавіч. Проста і гранічна сціпла ў пакоі Уладзіміра Ільіча: адно акно выходзіць на двор, ля сцяны стаіць жалезны ложка, столік, крэсла і палічка з кнігамі, сарод якіх творы Пушкіна, Гоголя, Некрасава, Салтыкава-Шчадрына. Наведвалі і ба-

чыць рэчы, да якіх дакраналіся рукі Ільіча, салаты медаль за выдатнае заканчэнне гімназіі, левіцкія рукавіцы. У вялікай сталавой іх увагу прыцягваюць шахматы, дзве раскрытыя кнігі. У гэтым пакоі звычайна збіралася сям'я Ульянавых, тут сустрала Уладзіміра Ільіча жалодная вестка аб гібель яго старэйшага, любімага брата Аляксандра Ільіча.

У доме-музеі сустракаеш людзей ўсёх пакаленняў, розных прафесій і нацыянальнасцей. Ёсць такія, што добра памятаюць, якім быў стары Сібірску. Аб гэтым горадзе пісаў калісьці Гаггароў: «Уся вуліца чуче, калі за вярсту едзе воз або грукае ботамі па бруку праходжы... Так і хочацца засенць самому, глядзячы на гэта заціпа...»

Гарадскі галава ў справаздачы за 1912 год паведаваў: «Новы будынак за мінулы год не будавалася. Былі адрамантаваны: губернатарскі дом, губернска-турма, дадатковае аддзяленне губернска-турмы (жаночае) і напручча-арыштантаў аддзяленне». Ва ўсім горадзе налічвалася 470 рабочых. Дом епіскапа займаў цэлы квартал, 33 царквы і манастыры ўзвышаліся над аднапавярховымі жылымі дамамі.

У доме-музеі часта бываюць і старыя

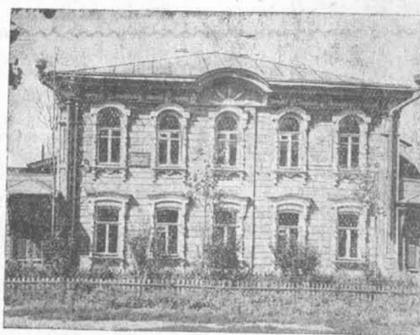

Пакой, у якім жыў В. І. Ленін у школьныя гады. Фото А. Іеўлева. (Фотакроніка ТАСС).

ваіны, байцы Жалезнай дывізіі, якая ў верасні 1918 года выгнала з горада белгвардзейцаў. Паранены ворагамі народна і прыкаваны да пачелі, Ленін, даведваючыся аб вызваленні горада, тэлеграфавалі В. В. Куйбышаву: «Узціце Сібірску — майго роднага горада — ёсць самая галоўная, самая лепшая павязка на мае рыцкі».

Непазвальна змяніўся горад за апошні 35 год. Заштатны Сібірску стаў прамысловым Ульянаўскам. На заводзе рухавікоў механізмы робяць усё — ад ліцца да ўпакоўкі порніраў. Рабочы-наладчыкі толькі сочыць за спраўнасцю машын. Завоў асноўны выпуск новых рухавікоў маркі «Ульянавец» з наветраным ахаладжэннем. На заводзе «Галоўэлектраапарат» ва Ульянаўску зроблена электраапаратура для звышмагутнай вельчорпальнай машыны «Пілігодка», якая працуе на будаўніцтве Куйбышэўскай ГЭС. На будаўніцтве Масквінскага метра і высотных будынкаў сталіцы знайшлі сваё прымяненне электрамагнітныя выключачалі, пневматычныя электрапрату-скальнікі, створаныя рабочымі Ульянаўска. Заводскія вярпусы будуюцца ад Свігаі, за Волгай...

Калісьці цішыня панавала ў палгоці поблізу Волгі. Але вось ужо другі год сімой і ўлетку тут чуецца гул вялікай будоўлі: стварэцца порт, алоўная дамба. Калі ла Жыгудэўскіх год пачаўся перагароўці раку, шырокае мора ўтворыцца

Ульянаўск. Дом, у якім нарадзіўся В. І. Ленін. Фото А. Бычкова. (Фотакроніка ТАСС).

каля Ульянаўска. У порце, у штармавое надвор'е, будуць стаіць судны пад аховай апрацатага ў бетон і жоўне хвалаломы.

У строй уступіў цудоўны будынак вазала: цокаль яго абліцаваны чырвонымі гранітам, сцены вестыбюля — белым мармуром.

Горад няспынна добраўпарадкаецца. Толькі ў 1953 годзе на гарадское будаўніцтва было затрачана 100 мільёнаў рублёў, асабліва цудоўна дарогі, будуюцца жывыя дамы, школы, балычкі, яслі. У 1913 годзе больш паловым насельніцтва горада было неписьменным. Цяпер ва Ульянаўску тры вышэйшыя навуцальныя ўстанавы, некалькі тэхнікумаў, калі 50 школ. Толькі ў мінулым годзе пабудавана тры сярэднія школы. І ўсё гэта для таго простага чалавека, у мяе шчасна якога жыў і змагаўся Ленін.

Міне многа год. Новыя людзі будуць жыць і працаваць на зямлі. Але ўсё гэта-жа будзе сяціць вост гэта красавіцкае сонца, якое ўпершыню ўбачыў Ленін 84 гады таму назад сваімі дзіцячымі вачыма. Слава Леніна, слава партыі, як правадыра чалавецтва, застанецца ў ваках.

Г. КАНАВАЛАЎ.

г. Ульянаўск, красавік.

Работнікі мастацтва — калгаснай вёсцы

Асобныя тэатры і мастацкія калектывы рэспублікі за апошні час пачалі сістэматычна выязджаць са спектаклямі і канцэртамі ў раённыя дамы культуры і сельскія клубы.

Тэатры імя Якуба Коласа, Ленінскага камсамола БССР, Гродзенскага абласнага тэатра па 10—12 разоў у месяц з апаўднёвым афармленнем і ў поўным творчым складзе бываюць са сваімі пастаўкамі ў раёнах і калгасах.

Амаль кожную суботу на спектаклі выязджаюць прыязджаюць гледачы з бліжэйшых вёсак, МТС і саўгасу.

За тры месяцы гэтага года было зроблена каля 200 выездаў спектакляў, якія прагледзена больш 60 тысяч гледачоў.

Па закліку мастраў сцэны стараўшага тэатра рэспублікі — імя Янкі Купалы — мастацкія ўстановы Беларусі шэфствавую над асобнымі калгасамі, далажваюць наладжваюць там самадзейнасці, абсталяваюць клубы, паліўніцкі бібліятэкі.

Некалькі папешылі сваю работу па абслугоўванню сельскага насельніцтва канцэртныя арганізацыі. Дзяржаўны хор БССР пад кіраўніцтвам Р. Шырма толькі за апошні час зрабіў 25 выступленняў у калгасах і саўгасах Мінскай вобласці.

Усё-ж асобныя творчыя калектывы застаюцца яшчэ ў баку ад культурнай дапамогі вёсцы. Крэмля і недаравальна, што да гэтага часу не ўключыўся паспрадаўна ў гэтую важную і патрыятычную справу тэатр оперы і балета. Дырэктар тэатра т. Лубнін недаравальна азначае культурнага абслугоўвання сельскага насельніцтва. Знаходзіцца роўна аб'ектыўны прычыны, каб не выязджаць у вёску. Спасылваюцца на тое, што ў раёне няма тэатральнага пляцоўкі, няма інструментаў. Але ў клубах Мінскай вобласці, напрыклад, каля 30 пляцовак маюць па 300—600 месцаў. У большасці гэтых клубаў ёсць інструменты. Нарэшце можна выступіць і пад акампанемент баяна, струннага квартэта ці дзета цымбала.

Забываюць оперы тэатр і на свае шэфскія абавязкі перада калгасам імя Кірава. Калгаснікам абцяжарваюць кіраўнікоў харавога і танцавальнага гурткаў, але іх так і не дачкакалі ў калгасе. У калектыве тэатра оперы і балета ёсць багатыя і невывучаныя матэрыялы для самадзейнасці і дзейнай дапамогі вёсцы. Аб гэтым сведчыць хоць-бы той факт, што толькі за два дні — 4 і 11 красавіка — акцёры тэатра далі пяць канцэртаў у калгасах Мінскага раёна.

Рускі тэатр БССР (дырэктар т. Гантман) правёў усёго два выступленні ў падшэфным калгасе. Многа было сказана прыгожых слоў і абяцанняў аб дапамозе самадзейнасці калгаса. Прадстаўнікі тэатра нават абцяжарваюць мастацкую выстаўку. Але абяцанні застаюцца абяцаннямі.

У баку ад культурнага абслугоўвання сельскага насельніцтва вёсцы стайць Дзяржаўная філармонія. З 300 канцэртаў, дадзеных у першым квартале, на долю калгасных клубаў прыпадае толькі тры канцэрты. Накіраваная для абслугоўвання сельскага насельніцтва спецыяльная бригада філармоніі на чале з піяністам Бельзэцім займае 30 залпаваных канцэртаў дала толькі два. Рэдка выязды з канцэртамі ў сельскія раёны дырэкцыя філармоніі тлумачыць адсутнасцю адпаведнага транспарту. Безумоўна, гэта пытанне патрабуе хутэйшага вырашэння ў Міністэрстве культуры, але гэта не адзіна адказнасць за абслугоўванне сельскага насельніцтва.

У рэспубліцы не павіна быць ніводнага сельскага клуба і дома культуры, дзе-б не выступалі са спектаклямі і канцэртамі артысты.

Трэба вітаць рашэнне калектыва тэатра імя Янкі Купалы, які намячае ў гэтым годзе тэатральныя падарожжы па раёнах і калгасных клубах заходніх абласцей.

Па прыкладу некаторых тэатраў Масквы варта стварыць спецыяльныя фіялілы пры вядучых тэатрах БССР, якія будзе абслугоўваць сельскага гледача. Кожны выязны спектакль фіялілы павінен мець спецыяльнае афармленне, якое можна ўстанавіць на самай малой калгаснай сцэне.

Асабліва актыўную ролю ў абслугоўванні сельскага насельніцтва адгравае рэпертуар. Практыка паказала, што бліжэй за ўсё сельскаму гледачу сучасная п'еса. Гэта не значыць, што калгасны гледаць не павінен знаёміцца з лютымі ўражаннямі класічнай драматургіі і музыкі. Аднак сучасны твор мае больш мабільную сілу, дапамагае гледачу лепш аразумець з'явы нашай рэчаіснасці і разабрацца ў іх. Гэта абавязвае пашыраць і паліпшаць рэпертуар кожнага тэатра, кожнай канцэртнай бригады, змагацца за якасць яго выканання, штодзённа мадэляваць сувязь з сельскім гледачом, наладжваюць канферэнцыі, гутаркі, абмеркаванні спектакляў і творчых сустрэч.

Вядзючы клопатаў ад установаў культуры і работнікаў мастацтва рэспублікі патрабуе і мастацкая самадзейнасць. Дапамога дамоў народнай творчасці вельмі абмежаваная і не заўсёды кваліфікаваная. Самы маленькая практычная дапамога кожнага дзеяча мастацтва прывесла-б вядзючы кар'еру і пашырыла-б творчае шэфства, якое ажыццяўляюць калектывы і тэатры над асобнымі гурткамі самадзейнасці.

Трэба, нарэшце, вырашыць даўно напеўнае пытанне аб стварэнні вядоўнага калгасна-саўгаснага тэатра, які зрабіў бы выступіць са сваімі спектаклямі ў самых аддаленых сельскіх клубах і дамах культуры. Творчай асновай яго можа з'явіцца селектыўны выхавальны інстытут або ансамбль драмы і камедыі Воддзіраэстрады, які з поспехам выступае перад калгаснымі гледачамі.

Улічваючы гэтыя думкі, трэба ўсталяваць у вёсцы спецыяльныя пункты, дзе можна было б правесці пераходныя выступленні ў падшэфным калгасе. Многа было сказана прыгожых слоў і абяцанняў аб дапамозе самадзейнасці калгаса. Прадстаўнікі тэатра нават абцяжарваюць мастацкую выстаўку. Але абяцанні застаюцца абяцаннямі.

Улічваючы гэтыя думкі, трэба ўсталяваць у вёсцы спецыяльныя пункты, дзе можна было б правесці пераходныя выступленні ў падшэфным калгасе. Многа было сказана прыгожых слоў і абяцанняў аб дапамозе самадзейнасці калгаса. Прадстаўнікі тэатра нават абцяжарваюць мастацкую выстаўку. Але абяцанні застаюцца абяцаннямі.

Улічваючы гэтыя думкі, трэба ўсталяваць у вёсцы спецыяльныя пункты, дзе можна было б правесці пераходныя выступленні ў падшэфным калгасе. Многа было сказана прыгожых слоў і абяцанняў аб дапамозе самадзейнасці калгаса. Прадстаўнікі тэатра нават абцяжарваюць мастацкую выстаўку. Але абяцанні застаюцца абяцаннямі.

У дапамогу сельскім гурткам мастацкай самадзейнасці

Калгасны хор Прысынкаўскай хаты-чытальні Удзенскага раёна (кіраўнік — самадзейны кампазітар П. Шыдлоўскі) часта выступае перад калгаснікамі з разнастайным песенным рэпертуарам. П. Шыдлоўскі сам піша тэксты песень і музычныя мелодыі.

Ніжэй мы друкуем дзве новыя песні самадзейнага кампазітара.

Едуць к нам спецыялісты

Павольна
Нам вясёлы сёння час,
Едуць з горада ў калгас.
Гэй, гэ, едуць з горада ў калгас.

Нам вясёлы сёння час,
Едуць з горада ў калгас.
Гэй, гэ, едуць з горада ў калгас.

Аграномы к нам прыйшлі.
Гэй, гэ, аграномы к нам прыйшлі.

Свяці, сонца, залаціста,
Едуць к нам спецыялісты.
Гэй, гэ, едуць к нам спецыялісты.

Нестрымана ноччу й днём
Працу дружна павядзём.
Гэй, гэ, працу дружна павядзём.

Есць механікі, шафёры,
Трактарысты, камбайнёры.
Гэй, гэ, трактарысты, камбайнёры.

Зашумяць палі, лугі
Ураджаем дарагім.
Гэй, гэ, ураджаем дарагім.

Есць механікі, шафёры,
Трактарысты, камбайнёры.
Гэй, гэ, трактарысты, камбайнёры.

Дзякуй, партыя, табе,
Залатых дала людзей.
Гэй, гэ, залатых дала людзей.

Вяселіцца, палі,
Едуць к нам спецыялісты.
Гэй, гэ, едуць к нам спецыялісты.

Дзякуй, партыя, табе,
Залатых дала людзей.
Гэй, гэ, залатых дала людзей.

Частушкі

ММ № 138
Адна
Ка-ля рэчкі я ха-дзі-ла, дзе шу-меў зя-лё-ны гэ-й.

Каля рэчкі я хадзіла,
Дзе шуміў зялёны гэ-й.
Я Міколу палюбіла,
Ды не знала, што гультай.

Палюбіла камбайнёра,
Бо характарам дурні.

Кажуць людзі, што прыгожы,
Толькі ён не да мяне.
Цалавацца ён не можа,
Сядзе з боку ды засне.

Я на полі працавала,
Поклў месяц узмышоў.
А як зорныка зазяла,
Камбайнёр за мной прышоў.

Засявілі з неба зоры
На палі ды на лугі.

Мы сталі ля варотаў,
Там, дзе лямпачка гарыць.
Мяне міла палале,
Яшчэ просіць паўтарыць.

Жыццё аднаго тэатра

Дзяржаўны тэатр лялек БССР — адзін з нашых рэспублікі. Ён праводзіць вялікую работу сярод юных гледачоў, часта выступаючы ў розных гарадах і населеных пунктах Беларусі.

Важнае значэнне ў дзейнасці тэатра мае рэпертуар, які павінен быць усебакова прадуманым, раэнастайным па тэматыцы і складаным з п'ес глыбокадэйных, мастацкіх і цікавых для дзяцей.

Калектыву тэатра ў асноўным звартаецца да п'ес па матывах рускіх народна-казак. Гэта — рэальны карысны і цікавы творчы, які выходзіць у юных гледачоў любоў да бацькаўшчыны, смеласць і шчырасць, знаёмства з лепшымі ўзорами народнай творчасці. Да іх належыць: «Срэбны каштоўны» па Бажову, «Іван — сялянскі сын» Сударушкіна, «Канёк-гарбунок» па Ершову.

На жаль, п'ес аб сучаснасці, аб жыцці савецкіх дзяцей мала п'есаў для гэтага калектыва. У рэпертуары тэатра толькі адна п'еса па савецкую сучасную тэматыку.

У вялікім даўгу перад тэатрам беларускіх пісьменнікаў. За час свайго існавання калектыву выніццў толькі адзін беларускі спектакль — «Дзе і жораў» В. Вольскага. Дарэчы, гэты спектакль цалкам чамусьці ўжо не ставіцца.

Невялікі творчы калектыв тэатра складаецца з двух груп. Першая — прадаў сярэдніх школьнікаў, другая — абслугоўвае дзяцей сады і самыя маленькіх гледачоў. Нядаўна абодзве групы выніццў новай спецыяльнай першай групы — больш прафесійнай па складу. Таму і вышэй якасць падрыхтаванага ёю спектакля па п'есе Сударушкіна «Іван — сялянскі сын».

Рэжысёр спектакля Н. Місюра ўсебакова раскрывае і даносіць да гледача ідэю твора. Удаа выкананы і асобныя ролі. Тыповы вобраз кулака-прыгняталініка стварэе малады акцёр В. Калашнік, які добра валодае майстэрствам пераўвасаблення. У гэтым-жа спектаклі ён стварэе вельмі цікавы вобраз лясавіка. Яркі характар жонкі кулака дае К. Айвазоўская, сапанаціца вобраз нявесты Івана (артыстка Л. Краснарадава).

Але асноўны тэро п'есы не зусім ўдаўся маладому артысту М. Праманенкаву. Вобраз Івана пазаўважана прывабнасці і тых рыс, якія ўласцівы героям рускіх народных казак, і за якія гэтак гарача любіць іх дзеці.

У спектаклі дрэнна зроблены ліялькі. Невыразнай і нехайнай выглядае лялька — нявеста Івана. Кулак больш падобны да гадарэскага багача. Не радзе і не захіляе вонкавы выгляд лялькі Івана.

Не зусім задавальняе і мастацкае афармленне спектакля (мастак М. Чэпкі). Першая карціна хутчэй нагадвае змовы

час, хоць дэяны адбываецца ўлетку. Таксама нецкава ў мастацкі адносінах вырашана другая карціна — у судзі.

Пабудова п'есы «Срэбны каштоўны» па Бажову, якую ставіць другая група калектыва, не адпавядае законам сцэны. Занадта расцягнута экспазіцыя, якая знаёміць з цяжкім жыццём дзяцінны-сіроткі. Дзеянне пачынае развівацца толькі ў сярэдзіне п'есы. Строчана непаэрадынасць казкі, яе сваеасаблівы уральскі каларыт. Акцёры гэтай групы — у большасці маладыя, мала спрактыкаваныя, іны надаўна прыйшлі ў тэатр з самадзейных гурткаў. Таму і работа іх над вобразамі народна-казак, Е. Солат добра выконвае ролю казкі — срэбнага каштоўнага, але значна слабей іграе Даронку. Прычытвае ўвагу гледача вобраз дзеда Калашніка ў выкананні В. Рудэцкага, які змайшоў трыпны прыём для характарыстыкі яго. Але не ўдаецца яму стары лясны пугач.

Спектакль не перадае сваеасаблівага ўральскага сказа, п'еса вырашана залішне ў бытавым плаане.

Мастак не захаваў пры афармленні каларыту прыроды Урала. Асабліва невыразнай з'яўляецца першая карціна.

І ў гэтым спектаклі звартае на сабе ўвагу дрэнная якасць лялек.

Усе гэтыя недакладнасці ў рабоце тэатра абумоўлены перш за ўсё тым, што творчы калектыву яго яшчэ слаба і патрабуюць значнага палепшэння. У тэатры працягваюць толькі чатыры прафесійныя акцёры. Сярод моладзі ёсць адольныя, таленавітыя акцёры, але ёсць і такія, якія трапілі ў тэатр выпадкова і не маюць перспектывы творчага росту. Ад гэтых работнікаў неабходна вывазіцца.

Тэатру нехапае акцёрска-мужчын, што, безумоўна, адбываецца на якасці спектакляў.

У спектаклях скармстоўваецца толькі адна найбольш простая сістэма мяккіх лялек. Больш складаны механічныя лялькі зусім не выкарыстоўваюцца. Ужо час калектыву перайсці да больш складанай тэхнікі спектакляў, што павысіла-б творчыя магчымасці калектыва.

Неабходна стварыць нармальныя ўмовы для працы тэатра лялек, які не мае свайго памяшкання. Ён знаходзіцца ў невялікай пакоі тэатра оперы і балета. У гэтым-жа памяшканні змяшчаецца бухгалтэрыя і майстэрня. Тут-жа праходзіць і рэпетыцыя. Тэатр не мае такога стагата памяшкання для паказу спектакляў і вымушаны вандраваць з адной школы ў другую. За ўвесь час існавання ні разу нідзе не абмяркоўвалася творчая праца тэатра.

Спектаклямі і рэпертуарам тэатра лялек не цікавіцца Міністэрства асветы і не дапамагае яму ў яго штодзёнай працы.

А. ГРЫГОР'ЕВА.

Творчая сустрэча

Кафедра тэорыі і практыкі савецкага друку і навуковы студэнцкі гурток журналістыкі правялі нядаўна вечар студэнцка-адукацыйна-журналістычна-філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з творчымі работнікамі кіностудыі «Беларусьфільм».

Рэжысёр В. Корш-Саблін пазнаёміў з творчай дзейнасцю студыі, якая працуе над

новымі фільмамі «Хто смеецца апошнім» і «Несцерка». Аператар А. Гінбург раскаваў, як праводзіцца здымкі кінофільмаў.

Адбываўся прэзьяд і абмеркаванне дакументальных фільмаў «Новы Мінск» і «Белавежа», апошніх нумароў кіночасопісаў «Піонер Беларусі» і «Савецкая Беларусь».

В. МІХАЛЕНКА.

М. КЛІМОВІЧ. Маладая паэзія

Па агульнаму прызнанню, паэтычны 1953 год у нас, у Беларусі, не быў асабліва «фэадальным». Нама часопісы ўсе разам надрукавалі за 12 месяцаў каля 250 вершаў і дзве паэмы.

З гэтага ліку паэтычнай моладзі належыць бадай што кожны трэці верш. Есць сярод іх нямаца добрых твораў, але добра-разьясненых вершаў у моладзі параўнальна са старэйшымі паэтамі значна менш.

Я не належаю да тых крытыкаў-максімістаў, якія гатовы паставіць самую першаю вершу маладога паэта найвышэйшай патрабаванні дакасапаціці. Пуду ў сваёй не бывае: у сваім росце малады паэт не пачынае з шэдэра. Але тое, што на маладой «сплавінне» паэзіі мала паэтычных удач, дае права на сур'ёзна неспакой.

Можа тут адбываць дрэнны прыклад стараўшага пакалення пісьменнікаў? Сапраўды, у мінулым годзе ў творчасці старэйшых «справіўся» цэлы патак вершаў, якіх робіць уражанне вынаходка надрукаваных чарнавых накідаў, чарнавых нарыхтовак для будучых твораў. Звычайна, гэта так званыя «інтэмная» лірыка, з сумбурам замест паэтычнага, з адсутнасцю доткі ў паводзіцях лірычнага героя, укладзеных у 2—3 нехайна зробленыя стрфы. Такія вершы Малакоўскі калісці называў «паэтычнымі жаліткамі». Вось выраб такіх «жаліткаў» і спакую ў некаторых маладзях. Іны раптам «захваралі» на перападоўную схільнасць да каропаўнага лірычнага верша.

Сама па сабе гэта форма несаганная. Хутчэй — наадварот: яна прылучае да эканомнага сказа, да імклівага рытму, да канцэнтрычнай думкі. Але, па-першае, яна патрабуе адпаведнага зместу, адпаведнага нязладу паэтычнага, а, па-другое, усе чалавечыя паэтычны і ўсе сюжэтыны холь не могуць умяшчацца ў адну форму. Іны нават можа перанакідаць паэту выказаць з усёй патрабаванні даўно і інтэмна-лірычнай і грамадска-патэтычнай паэтыцы.

Гэта, паміж іншым, ласей за ўсё п'яццаць паэтычных вершаў зольнага маладога

паэта Марка Смагаровіча. Ён глядзіць на форму кароткага лірычнага верша, як на сваеасаблівы апок, у якой трэба аддаваць усё свае тэмы, усё свае пастры. Іны раз «адлівае» аказавецца вельмі ўдалай (прыкладам можа служыць верш «Зорка пчашы», «Полымя» № 1). Але часцей за ўсё «здаваўна» сабе паэтам форма скоўвае яго магчымасці, і ён ханаецца за бліжэйшую вынаходную асацыяцыю, каб хоць як-небудзь «закругліць» верш. Так адарылася з вершам «Клуб». Уціскаючы сваю садуму ў восем радкоў, аўтар пры-водзіць і сябе і чытача да вываду, што вольдзіць і адгалоскі вяселасці малады толькі таго, што ён... пабудаваны з «бярвення партызанскіх бароў». Ну, а каб клуб быў цагляны? Тады-б гэтай вяселасці ў ім не было, ці што? Гвалтовае ўціскаанне думкі паэта ў невялікую «папоку» ў вершы «Сталінскае слова» (там-жа) не дае магчымасці лагічна падысці да патрабаванні і правільнага вываду ў канцоўкі («Мы — за мір»). Гэты вывад не вынікае з матэрыялу, а адвольна «спрыялены» да яго. Падобны недахоп ідуць, разумеецца, і ад нявыпытнасці паэта і ад яго недастатковага назіральнасці. Але і ў Смагаровіча і ў іншых паэтаў часам заданая сабе форма прымушае іх абмяжоўвацца павярхоўным і асцяпным агуглым маляванкам і не дае «развароту» ў патазе душы героя.

Наша паэтычная моладзь, калі меркаваць па вершам 1953 года, у асноўным разумее, што верш апроч таго, што ён з'яўляецца адлюстраваннем жыццёвай з'явы, ёсць таксама вынік моцнага жадання паэта сказаць пра тое, што непакоіць, радзе або асмучае яго сэрца, і вынік майстэрства, якое прыдае гэтай жаданню адпаведную паэтычную форму. Імкненне «рабіць вершы» назіраецца ў большасці маладых паэтаў — і гэта добра знае. Але гэта імкненне прыводзіць іны раз малады паэты да зусім непажаданых вынікаў: да кніжнасці і да халоднага рамес-

ніцтва. Вось перад намі два вершы Віктара Дажэжніка («Полымя» № 12). У «Марш юнака» — усё шчыра, усё па месцы.

У вершы «На рыштванні» таксама ёсць сюжэт, ёсць пошукі сувязей паміж вобразамі (сонца — светлы дзень — захаваная — будучае пчашце), ёсць пошукі сваёй рытмы і г. д. Але няма душы верша — шчырага паэтычна. Любоў сонца да шмагнавароўных дамоў і іх жаданне «быць нам падружыцца з ім» — ідзе ад дрэннай кніжнасці, а не ад жыцця. Захівацца і яўна недарэчнае пытанне: «А ці будзем жыць у ім пчашчэліва мы з табою, дзяцінны-на-вясеня?» — сведчыць толькі пра тое, што лірычны герой гэтага верша ў сапраўднасці не хадуў сваю дзяцінны, бо, хакаючы, такіх пытанстваў не задаюць. Калі-ж гаварыць больш дакладна, — і героі і іх паэтычны тры выдуманы паэтам, які і сусальнае сонца, якое ўзяла на сабе абавязкі праба.

Нельга зрабіць верш з матэрыялу, у які не ўкладзена ўнутранае паэтычнае паэта. Нашым маладым варта памятаць бессяротныя словы В. Г. Белінскага аб пафее, як матунай сіце, якой пранікаецца паэт, выношваючы ідэю твора, яго вобразам і якая рухае, імкне яго да творчасці. Бес гэтай сілы няма сапраўднай творчасці. Німа яе без паэтычна самаго паэта, пры наяўнасці толькі «копіі» паэтычна, наяўнай прычынчаным, паэтычным. Але і аднаго паэтычна мала. Што гэта так, паказва нам верш Міхаса Паранхеніча «Да новай строчы» (там-жа). Тут ёсць паэтычна: расставанне з каханай афарбоўнае вачыньней пейзаж у мяккіх лірычных тэны. Але нехапае майстэрства. Сінтэз налігчынай ідэі («справіцца» — заклік партыі) — ехаць у вёску аграноміамі і асабістым паэтычна не атрымаецца. І тое і другое раскратыць толькі напалавіну, не ў поўным аб'ёме.

1953 год быў годам досыць азначнай творчай актыўнасці і такіх паэтаў, якія ўжо не першы год лічацца маладымі паэтамі. Ён прынёс прызнанне Петрусу

Мавалю і Івану Муравейку, якія былі прыняты ў Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР. Патрэсь Макаль асабліва заслужыў гэта. Яму ўласціва тонкае адчуванне прыгажосці прыроды і сувязі не — адухоўленай і ўпрыгожанай чалавекам — з самым савецкім чалавекам. Паэтычны, якім поўнацца вершы Макаля, гэта паэты не толькі асабіста яго, але і людзей яго пакалення. У паэта шырокі кругазор, шматлікія і глыбокія інтарэсы.

Асабліва запомніцца чытачу верш П. Макаля «Мой брат» («Полымя» № 8), дзе ярка і вобразна выказана ідэя пільнасці да падпалышчыкаў новай вайны, — пільнасці, запаведанай нам героямі, што загінулі ў бах за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы. Макаль перадае гэта праз вобраз Героя Савецкага Саюза, якому закарэцкі паставілі помнік.

Але нават і ў гэтым вершы ёсць некаторыя абстрактнасці, недамоўленасць, якая ідзе ад недастатковага ведання жыцця. Чытачу верша да поўнага давер'я да паэта і яго твора хацелася-б ведаць, які-ж канкрэтны героічны ўчынак зрабіў герой. Тады-б воблік героя, набыўшы канкрэтныя рысы, стаў-бы ярчэй больш рэальным, жыццёва-дакладным. Аднак паэт абмяжоўваецца толькі агульнай характарыстыкай героя — ён «сваёй рукою жыццё і мір прынёс». Такая-ж недамоўленасць і ў вершы «У камандзіроўцы».

Дарэчы, часамі стварэцтва ўражанне, што многія маладыя паэты пішуць вершы толькі для таго, каб фарсанаць вось гэтай апошняй яркай фразой. У прычыне такая фразы, якая нечакана і амаль афарыстычна закочавае верш, даючы яму сваеасаблівае новае асветленне, — рач вельмі добрая і да яе варта імкнуцца. Але калі яна становіцца самамэтай, дзеся да сцягнення якой паэт ідзе праз шэравагу прозу замест паэзіі (верш «Зорка» Ів. Калешніка, «Беларусь» № 4), або калі канцоўка прымушае аўтара збыцца на ўсё папярэдняе, парушыць логіку паэтычна, паводзіць характараў (там-жа, верш «Развітанне»), тады яна несе верш.

Паэтыя за эфектыўнай канцоўкай сапалава верш Артура Вольскага «Што, дзяцінны, не ў гуморы» («Беларусь» № 12). Яна

зрабіла верш пустым, безмястоўным і нават прыкрым па той бяздушной «зухаватасці», што дапускае аўтар у дачыненні да захаванай дзяцінны, якую можа напаткала вялікае гора, што патрабуе спачуванай і навагі. І тым больш шкада, што гэты вер

Канцэрты чэхаславацкіх музыкантаў

Беларускую сталіцу наведаў камерны інструментальны ансамбль чэшскай філармоніі — нагет. Гэта — арыгінальны, адзін у сваім родзе ансамбль, які мігчыне сыхаў упершыню. Арганізаваны 30 год назад са студэнтаў Пражскай кансерваторыі, нагет уяўляе сабой бліскучы ансамбль, кожны ўдзельнік якога безадоўна валодае сваім інструментам. Мастацкі кіраўнік — скрыпач Эміль Лейхнер працуе ў калектыве з моманту яго заснавання. Штодзённа іграюць прадэманстравалі Эміль Лейхнер, альтыст Вілем Косцэчка, віяланчэліст Іозеф Шымандл, контрабасіст Олдржых Угер, флейтаст Вацлаў Жыл'я, габіст Францішк Гантак, кларнет ст Олдржых Перг, фартэп'я Яраслаў Ржэзак, валтарніст Іозеф Гобік. Асабліва адзначаюцца ў ігры чэшскіх музыкантаў тонкае пачуццё ансамбля, незвычайная сыгранасць. Калі слухаеш ігру нагета, часам забываеш аб тым, што іграе ансамбль — настолькі арганічна зліваюцца ў адно цэлае галасы ўсіх інструментаў, настолькі зладжана і рытмічна выкананне.

Звыш 100 твораў напісаны кампазітарамі спецыяльна для нагета.

У праграмах канцэртаў, якія адбыліся ў Мінску 9 і 10 красавіка, — творы Бетховена і чэшскіх кампазітараў.

Вядомы септэт Бетховена мі-бемоль мажор быў выкананы з вялікім майстэрствам. Прагажосць і жшчэрадас-

насць, высакародства гэтага аднаго з ранніх твораў Бетховена музыканты пранікліва і шчыра данеслі да слухача.

Вельмі цікавае выкананне ансамблем арыгінальных твораў чэшскіх кампазітараў. Нагет «Аб роднай краіне» сучаснага чэшскага кампазітара Вацлава Дабіша — светлы, аптымістычны твор, які перадае пачуццё людзей новай Чэхаславакіі.

Не менш цікавае выкананне сернады для нагета класіка чэшскай музыкі Антаніна Дворжака, квінтэта мі-бемоль мажор чэшскага кампазітара XVIII стагоддзя Іозефа Фіалы, «Ходскай сюіты» Атакара Зіха. «Дзіцячая сюіта» Іржы Яроча — вельмі цікавы твор. Ён складаецца з асобных частак — «Маленькі танец», «Калыханка», «Гульня ў жмуркі». Гэты твор прагучаў вельмі жыва, захапляюча.

У канцэртах нагета быў выкананы таксама рад дробных п'ес: «Менуэт» Вітэкса, чэшскія танцы — «Абчрочак», «Фурыянт», «Курачка» Бедржыха Сметаны, «Менуэт» Дворжака.

Усе выкананыя творы захапляюць незвычайнай лёгкасцю выканання, чыстай і зладжанасцю гуняння ансамбля, шчырай і глыбокай перадачай ідэі і мастацкай задумкі твораў.

Мінскі слухач цэпа і сардэчна, з вялікай удзячнасцю сустраў выступленні музыкантаў Чэхаславакіі.

Е. РАКАВА.

Ажывіце работу музея

Новымі экspanатамі пашаўняецца адзед гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Брэсцкага абласнога музея. Таварышы В. Губа і З. Шарыпаў пры раскопках Брэсцкай крэпасці знайшлі «Памятную дошку», на якой выгравіравана, што ў 1836 годзе на гэтым месцы быў закладзены першы камень Брэсцкай крэпасці. Пад дошкай знойдзена пазалочаная шытунка з залатымі, сяробранымі, плацінавым і меднымі манетамі 1825, 1834, 1836 і іншых гадоў. Гэтыя экspanаты перададзены музею.

У рабоце музея ўдзельнічае многа амагараў краязнаўчай работы. Калгаснікі Д. Казлоўскі і П. Арабейка з Жабінкаўскага раёна захавалі ў час Айчыннай вайны трычарныя сцягі, якія перадалі музею. Работнікі музея надавалі свідэі са сваякімі герояў Вялікай Айчыннай вайны, якія загінулі пры вызваленні Брэста і вобласці. Маці партызана Нікалая Гоішча — Ольга Аляксандраўна з Івацэвіцкага раёна перадала музею баявую аброў сына, які загінуў у барацьбе з гітлераўцамі.

Брэсцкі абласны краязнаўчы музей нагадуў сувязь з музеямі Масквы, Ленінграда, Кіева, Мінска і іншых гарадоў, з дзяржэма Установа і сродзімі асобных людзей. У выніку за мінулы год сабраана 2.364 новыя экspanаты.

Музей праводзіць культурна-масавую работу сярод насельніцтва вобласці. Навуковым супрацоўнікам музея П. Авакумавым і Н. Калашнікавай падрыхтавана і аформлена выстаўка-перасоўка «Паштанова верасіўскага Пленума ЦК КПСС — баявая праграма ўдзельніц сацыялістычнай сельскай гаспадаркі». Выстаўка паказвалася ў Івацэвіцкім, Жабінкаўскім і Мазарыцкім раённых дамах культуры. Па яе матэрыялах праведзены семінары агадзічкіх хатчытацель і сельскіх дамоў культуры, на

якіх работнікі музея расказалі як арганізаваць падобныя выстаўкі ў сельскіх культурна-асветных установах.

Работнікі музея за мінулы год працытана 54 лекцыі на наадзінны тэмы сучаснасці аб гераічнай абароне Брэсцкай крэпасці і інш.

Калектыву музея робіць важную справу. Але, як ні дзіўна, музей для наведвальнікаў яшчэ не адкрыты, яго дзейнасць пакуль што абмяжоўваецца арганізацыйнай выставкай. У свой час музей наведала ў дзень больш трыхсот чалавек. Аднак яго будынак не быў прыстааваны для экspanаты. У сувязі з гэтым у 1953 годзе было вырашана распачаць рэканструкцыю будынка.

Але будаўнічыя работы праходзіць наадзінны марудна. Упраўляючы абласнога будаўнічага траса Д. Бяляцкі не прымае дзейных мер, каб паскорыць работы на гэтым аб'екце.

У фондах музея захоўваецца каля шасці тысяч розных экspanатаў. Ён будзе мець пяць аддзелаў: прыроды, дарэвалюцыйнага мінулага, савецкі перыяд (1917 — 1941 г.г.), Вялікай Айчыннай вайны, пашлаваеннага сацыялістычнага будаўніцтва. Асабліва сур'ёзна стаіць пытанне аб стварэнні аддзела сацыялістычнага будаўніцтва, які павінен паказаць перш за ўсё вялікіх пераўтварэнні ў краіне і вобласці, што адбыліся ў пасляваенны перыяд.

Работнікі музея павінны папшырыць свой актыў, прыцягнуць да работы спецыялістаў сельскай гаспадаркі і прамысловасці, навуковых работнікаў, настаўнікаў, людзей калгаснай вёскі, студэнтаў. Гэта значна ажывіць работу музея, дапаможа папоўніць яго экspanацыю наадзіннымі матэрыяламі.

Я. РОЗБАШ.

У Полацкім раёне

Калгасная бібліятэка

Пры ўсіх калгасах раёна ёсць бібліятэкі, якія пашаўняюцца наведваць сельскагаспадарчых, палітычнай і мастацкай літаратуры. За тры месяцы гэтага года калгасныя бібліятэкі раёна павялічылі свае фонды на 3466 экspanаў кніг.

У бібліятэцы калгаса «Новы шлях», якой загадвае камаселем Іван Біліаў, — 980 экspanаў кніг. На паліцах бібліятэкі калгаса «Новыя Гараны» (бібліятэкар Васіль Бортыкаў) — 830 кніг. Больш чым на 500 кніг маюць бібліятэкі калгасаў імя Дзяржынскага, імя Куйбышава, «Чырвоны артылерыст» і інш.

Кніжныя выстаўкі

Раённая бібліятэка арганізавала выстаўкі кніг на тэмы: «Літаратура аб вясновай пашыўскай кампаніі», «Угнаенні — залог высокага ураджаю». На сцядах — матэрыялы верасіўскага Пленума ЦК КПСС і лютаска-сакавіцкага Пленума ЦК КПСС, а таксама наведваць кнігі аб вырошчванні бульбы, ільну-даўгунчу, зернавых і гароднічых культур.

Кніжныя выстаўкі арганізаваны ў хатачытацельных і сельскіх бібліятэках раёна.

Семінар сельскіх работнікаў культуры

Для загадзічкі сельскіх бібліятэк, хатачытацельных і клубаў наладжаны семінарыяны званікі — як правесці канферэнцыі чытачоў па тэмах: «Квадратна-гнездавы спосаб пасадкі — магутны сродак павышэння ўраджаінасці бульбы» і «Вырошчванне расад ў торфаперагнойных гаршчочках».

Мастацкая самадзейнасць

Пры раённым Даме культуры створана агітбрыгада, якая падрыхтавала спецыяльную праграму для выступленняў перад калгаснікамі ў час вясновай сябы.

Першы свой выезд брыгада арганізуе ў калгасы Баярскага, Махіраўскага і Бельскага сельскіх саветаў.

Надаўна перад работнікамі саўгаса «Палата» выступіў калектыв мастацкай самадзейнасці суседняй хаты-чытальні. Драматычны гурток паставіў спектакль па п'есе З. Чалай «Маша». Хор выканаў народныя песні і песні савецкіх кампазітараў.

П. ГУРЧОНАК.

загадчык Полацкага раёнага аддзела культуры.

Новая сюіта

У радыёканцэрце з твораў Ул. Алоўнікава была выканана яго новая сюіта «На Палессі» для народнага аркестра.

Сюіта складаецца з чатырох частак. Першая частка — «Ноч на Палессі» — эпічнае апавяданне аб дарэвалюцыйнай Беларусі. Яна пабудавана на арыгінальным матэрыяле з моцнай драматычнай кульмінацыяй. Музыка другой часткі — «Раніца на Палессі» — перадае абуджэнне прыроды. У аркестры гуляць спакойнае цяжэнне шырокай ракі, ранішняе галасы птушак, кукаванне зяюлі. Канчаецца частка светлым мажорным акордам — усходам сонца.

Найбольш разгорнутая па форме і тэхнічна складаная трэцяя частка — «Дзень на Палессі». Музыка ёе бадзёрая, жшчэрадасная, у ёй многа руху, прастора. У адным з эпізодаў чуюцца вясёлыя дзіцячыя галасы — дзеці прышлі на поле.

Светлая, лірычная чапвёртая частка «Вечар на Палессі» — жанравы малюнак адпачынку пасля напружанага працоўнага дня. Удалецкі спяваюць. З іхняй песняй скілілася маці над калыскай сына.

А вось, праз адчыненыя вокны, з дамоў лясца вясёлая мелодыя — тут вяселіцца моладзь. Паступова ўсё зашчэкае. Паруў ветры даюць ад калгаснага радыёвузла пашыўныя Масквы, якія ледзь чуцьны. Ноч уваходзіць у свае правы...

Сюіта з'явілася вынікам паездкі кампазітара на Палессі і перадае ўражанні аўтара аб прыродзе і жыцці людзей Палесся. Народныя песні, скарыстаныя ў сюіце, запісаны Ул. Алоўнікавым. Праграма ёе прастая і арыгінальная. Упершыню Ул. Алоўнікаў шырока скарыстоваў у сюіце беларускі народна-песенны матэрыял. Цікавым з'яўляецца скарыстанне ў першай і другой частках сюіты старадаўніх ладоў, характэрных для беларускай народнай песеннай творчасці.

Шматлікія арыгінальныя тэмы і гарманічная мова сюіты робяць яе характэрнай для «кампазітарскага пошчырка» Ул. Алоўнікава.

Інструментука ўсіх частак сюіты зроблена з прафесійным майстэрствам і цікава для выканання. Кампазітарам добра скарыстаны выяўленчыя сродкі аркестра; ярка гуляць асобныя групы: шыблявыя, духавыя-драўляныя, баяны і ліра. Ёсць рад цікавых аркестровых знаходак. Добра гуляць сола ліры, па-майстэрску зроблена нарастанне і кульмінацыя ў першай частцы. Цікава вырашана інструментука другой — маляўнічай гукапераймальнай часткі: цяжэнне ракі, шчэбет птушак, голас зяюлі.

Кожная з частак з'яўляецца закончаным музычным малюнкам і можа выконвацца самастойна. Меладыйная і гарманічная мова твора свежая і арыгінальная.

Сюіта «На Палессі» Ул. Алоўнікава — каштоўны ўклад у рэпертуар аркестра народных інструментаў.

Д. ЖУРАУЛЕЎ.

Короткія

★ Выстаўка твораў, вылучаных атрыманнем Сталінскай прэміі ў галіне мастацкай літаратуры за 1953 год, зроблена ў чытальнай зале Мінскага абласнога бібліятэкі імя А. С. Пушкіна. Сярод іх — творы беларускіх пісьменнікаў: раман «Сустраенне на барыкадах» Піліпа Пестрака, сатырычная камедыя «Вывабайце, калі ласка!» Андрэя Макавіна, а таксама «Руска-беларускі слоўнік».

К. НАЗАРАЎ.

★ У Віцебскім літаратурным аб'яднанні адбылося абмеркаванне твораў для першага нумара альманаха «Над Дзвіной». Разглядалі творы маладых паэтаў Н. Макаева, Н. Гвоздзікава, П. Клепка, празаіка Міхайлава і іншых.

У мэтах палепшэння творчай вучобы пашыўных пісьменнікаў бюро літааб'яднання стварыла літаратурныя гурткі пры ветэрынарным і медыцынскім інстытутах, пры Аршанскім педінстытуце.

І. СІПАКОЎ.

★ Канферэнцыя чытачоў, прысвечаная творчасці лаўрэата Сталінскай прэміі Янкі Брыля, адбылася ў Бабруйскім настаўніцкім інстытуце.

Уступнае слова аб творчым шляху пісьменніка зрабіў загадчык кафедры літаратуры В. Калеснік.

З дэкладамі і сваімі ўражаннямі аб творах Я. Брыля выступалі студэнты Сілівончак, Шапылка, Свістунова, Царанкова, Капелевіч і іншыя. Я. Брыль расказаў аб творчых планах беларускіх пісьменнікаў, а таксама прачытаў урыўкі са свайго новага твора.

М. АЛЕЯНІК.

★ У Фашчэўскай сярэдняй школе Шклоўскага раёна часта арганізуюцца літаратурныя вечары. Так, нядаўна была праведзены вечары, прысвечаныя творчасці М. Горькага і В. Маякоўскага, на якіх вучні, калгаснікі і механізатары праслухалі даклады аб жыццёвым і творчым шляху пісьменнікаў, а таксама некаторыя іх творы. Пасля дэкладу выступалі ўдзельнікі школьнага гуртка мастацкай самадзейнасці.

В. СЯМЕНАЎ.

★ Магілёўскае абласное ўпраўленне культуры і Дом народнай творчасці правялі семінар мастацкіх кіраўнікоў раённых дамоў культуры. Яго ўдзельнікі праслухалі лекцыю «Як працаваць над п'есамі Чэхава». Быў дадзены практычны ўрок грыву. Развучаліся песні і танцы да свята, якое будзе праведзена летам.

К. БОРЧЫК.

Верны шлях

Іван КУДРАЦАЎ

1. Нельга сказаць, што беларуская літаратура апошніх гадоў бедная на паэму. Многія нашы паэты працуюць у гэтым жанры, і амаль штогод яны прапашуюць увазе чытача некалькі эпічных твораў.

Аднак трэба шчыра прызнаць горкую ісціну — наша паэма сёння не мае тако масавага чытача, ягата яна можа і павінна мець паводле самой свайой прыроды, паводле асаблівасцей свайго характарау.

Калі перш — гэта агустак пачуцця, настроя, гэта шэўная думка, роздум над жыццём, жывы вядрук на жыццёвую падею, дык паэма — гэта разнастайная пачуцці і настроі, гэта скарыбца думак, разваг, роздуму, гэта кавалак жыцця — куды больш шырокага, больш поўнага і больш глыбокага, чым верш, гэта, урэшце, — чалавек па ўсёй яго сутнасці. У зоры такіх паэм дала руская класічная літаратура — ад Пушкіна да Маякоўскага, іх мы знойдзем у класіцы беларускай літаратуры — Я. Коласа і Я. Купалы. І калі чытач застаецца абываком або праходзіць міма многіх эпічных твораў, вяртаючы нашымі паэтамі, дык над гэтым нарта сур'ёзна задумацца.

Як і ўсіх эпічных твораў, паэма, перш за ўсё, павінна гунтавацца на пэўным жыццёвым канфілікце, на сутыкненні характараў. Гэта, у сваю чаргу, вымагае ад паэта стаяці ў цэнтры увагі чалавека з усім яго духоўным багаццем і разнастайнасцю, бо чалавек — аснова і канфіліктаў, і сутыкненняў, і бараб'б.

Здавалася-б, сказанае намі — ісціна прастая і агульнявальная. Аднак, як ні дзіўна, даўгя не заўсёды яна прымаецца пад увагу аўтарамі паэм, і ў гэтым, на нашу думку, — адна з галоўных прычынаў нецкаваасці і нямюнапашнасці многіх твораў эпічнага жанра ў паэзіі.

Чытаеш многія нашы паэмы — і, як у неглыбокай празрыстай радэ дна, бачыш твор наскрозь, амаль да дэталей адчуваеш аўтарскую задуму, ведаеш, што і як зробіць герой.

Калі, да прыкладу, у пачатку паэмы сустракаемся з дамабілізаваным салдатам, які вярнуўся ў адраваную вайною ролуную вёску, ужо ведаем: францішк адрава-ж возьмецца за аднаўленне калгаса, зробіць старэйшы ці брыгадзірам, значаіць аднаўленчыя работы, пабудуе электрастанцыю; пройде пэўны час — і не пазнаіць былых руйн і напалішчаў; вядома — мілітне перад горком правабаяна дзючына, у якую ён эвакуаваўся, у заключэнне — апафеоз адноўленаму жыццю («Сонца ў блакіце» М. Калачынскага).

На месцы руйн і напалішчаў у другой паэме, якая носіць назву «Світанскія сады» (А. Зарыцкага), — ты ўлібаныя — праз пэўны час заківетнеюць сады і шчасце людское; герой гэтак-жа паказае дзючыну, — і той-жа апафеоз.

У трэцяй паэме герой едзе ў посадзе і глядзіць на вольныя прасторы савецкага краю, і можа загада сказаць, якія думы ў яго народзіцца («Негаральская арка» А. Вялюгіна).

У чапвёртай паэме герой едзе па калгасах на веласпедзе, і зноў-жа без памылкі можна агадзіць, што ён убачыць у адноўленых калгасах, якія пачуцці і думы ўзнікнуць у яго («Родныя бераті» П. Броўкі).

Так нараджаюцца творы, напісаныя па пэўнай схеме, якую нядаўна разгадзіў чытачу.

Каб стварыць уяўнасць канфілікта, перамагання джакевскай, паэты часам малююць барадзбу чалавека з раз'юшанай стыжыяй — напрыклад, з паводкі («Новае рэчышча» А. Куляшова, «Сонца ў блакіце» М. Калачынскага, «Світанскія сады» А. Зарыцкага і інш.). Былыя францішкі гаты становяцца на чале людзей і, як камандзіры, вядуць іх у наступ на стыжыю, — і разгэтуваную прыроду ўтаймоўваюць, і ўсё ідзе сваім следам.

Што дала такая барадзба для раскрыцця задумкі паэта, для выяўлення характараў герояў? Ды бадай што нічога. (Да таго-ж, нешта ўжо свядома-арганізаваны наступ на адзіткі чалавечай працы вядуць паэты ў розных паэмах...)

Зусім дарэмна многія нашы паэты нядаўна ставяцца да сюжэта паэмы — маўляў, абы былі цікавыя думы і пачуцці, абы радок быў моцна напісаны. Гэта — глыбокая памылка. Як і ў апавяданні, аповесці, раманае, у паэме чытач шукае цікавага, займальнага сюжэта. Бессюжэтныя ці з прасталінейным сюжэтам паэма аднаўна не карыстаюцца папулярнасцю і любоўю ў чытача, і класікі літаратуры заўсёды гэта ўлічвалі: іх творы маюць, як правіла, востры, складаны сюжэт, нярадка з нечаканасцямі, з інтрыгуючымі завязкамі і развязкамі.

І ўжо зусім недааравальным з'яўляецца тое, як падаецца ў многіх паэмах чалавек. Яму, уладару паэды, часта адводзіцца вельмі сціпная службовая роля — быць звычайным носьбітам аўтарскай думкі. У яго няма свайго аблічча, свайго характарау, звычак, свайх уласных інтарэсаў, ён, ілюструючы задуму паэта, проста робіць пашыўны ўчынік, пэўным чынам трымае сабе. Тут не можа быць гутаркі пра аднаўленне яго ўчынкаў і паводзін характарау, — у яго, паўтараме, няма характарау. Таму і цяжка бывае адрозніць у паэме намаляваных аўтарам герояў: прывічаны і імёны — недастатковыя для гэтага адзнакі!

Нам здаецца, што многім нашым аўтарам нам ёсць над чым грунтоўна і ўсур'ёз падумаць, прааналізаваць прычыны свайх няўдач і промахаў, каб вызначыць шляхі да іх выпраўлення і тым самым заваяваць любоў і павагу чытача.

У гэтым паэтам, бюспрачна, дапаможа вопыт лепшых мастакоў слова.

Чаму хвалююць чытача лепшыя паэмы А. Куляшова, такія, як «Сідзі брыгада», «Толькі ўперад», «Граніца»?

Паэт заўсёды імкнецца знайсці востры жыццёвы канфілікт, разгарнуць цікавы, займальны сюжэт, стварыць жывы характараў. І сапраўды — як-бы даўно ні чытаў куляшоўскую паэму, можаш расказаць ёе сюжэт, уявіць яе герояў, прыгадаць паэды, адлюстраваныя аўтарам. Аччуваючы, што поспех жыцця іменна на гэтым шляху, А. Куляшоў у сваёй апошняй рабоце — аповесці ў вершах «Граніца» — смела пайшоў далей: ён зрабіў твор востраканфілітным, стварыў захаляючы сюжэт, максімальную ўвагу аддаў раскрыццю натуры герояў. Да тагата твора чытач не будзе абываком!

Тое, што шлях, па якім ідзе А. Куляшоў, прыводзіць да поспеху, свядражае і паэма Аляксея Зарыцкага «Аповесці пра залатое дню», апублікаваная ў часопісе «Полымя» № 3 за 1954 год. Паэма гата, на нашу думку, з'яўляецца буйнай удачай аўтара і дасягненнем беларускай паэзіі.

2. Аляксей Зарыцкі — паэт з немалым літаратурным стажам, ім выдзена не адна кніжка вершаў. Значны ў яго вопыт і ў эпічным жанры, — толькі за апошнія гады паэт надрукваў некалькі паэм («Наш сын», «Світанскія сады», «Пабрацімы»). Творы гэтыя былі пэўнымі падаемі, пэўнымі ступенямі ў ідэйна-мастацкім развіцці аўтара. У агульнім-жа працесе беларускай паэзіі паэма А. Зарыцкага займае сціплае месца, ідучы, так сказаць, у рэчышчы многіх іншых паэм, якім не суджавана было стаць вяхамі літаратуры.

«Пабрацімы», адна з апошніх работ А. Зарыцкага нам здаецца важным пунктам у творчай біяграфіі паэта. У паэме вяртае адчуваецца арыентацыя пісьменніка па востры канфілікт, цікавы, разгорнуты сюжэт, на стварэнне чалавечых характараў. Сяго-таго ў гэтым кірунку аўтару ўдалося дасягнуць. Чытач з цікавасцю сочыць за падаемі, намаляванымі паэтам, за дзеяннямі і ўчынкамі герояў. І ў гэтай глыбокай карціне жыцця, той мастацкай прады, якая-б па-сапраўднаму і краіна і хвалылася, у творы ішчэ няма. Хоць аўтар і падае надраважны біяграфіі асобных герояў, ведае чытача па іх жыццёвых сфэжах-дарожках, але дастаткова пераканальнымі гэтыя героі не выгядзіцца. З многіх эпізодаў жыцця дзеючых асоб паэт не заўсёды выбірае найбольш яркія, дзе праўдліва-б іх характары, іх свядомасць, і або топчацца на месцы, або пераскачвае праз гады. Так у паэму няправільнай гоцяй уваходзіць кампазіцыйная рыхлянасць, урывчатасць.

Праз пераадоленне недахопаў сваіх напарэдніх работ, у прыватнасці — «Пабрацімы», А. Зарыцкі прышоў да «Аповесці пра залатое дню». Настойліва творчыя пошукі і ўпартая праца прынялі паэта на вершы шлях, на якім яго чакаюць удачы.

У паэме А. Зарыцкага ёсць галоўнае, без чаго не можа быць мастацкага твора, — жывыя людзі. Яны знаходзіцца ў пэўных узаемадзючэннях, у бараб'б. У гэтых узаемадзючэннях, у бараб'б выяўляюцца іх характары, іх сапраўднае чалавечае сутнасць, выяўляюцца прады жыцця. Паэт не спрашчае жыццёвых сітуацый, не агадзівае супярэчнасцей, якія існуюць у рэчаіснасці.

Фактычна, у «Аповесці» толькі тры дзеючыя асобы: Крушына, Шаціла і Шпунт. На іх канкротнай дзейнасці, на іх канкротных справах і грунтоўна аснова твора. Тэму бараб'б перадавых савецкіх вучоных з кансерватарамі і лясчучымі паэт узняў да мастацкага абагульнення: навука па службе народу, на выкананні народнагаспадарчых задач.

...Пра Палессе, пра бараб'б савецкіх людзей з яго непраходнымі багата-дрыгавымі напісана мноства вершаў, створана некалькі паэм. Новае, свежае слова пра край багот знаходзім мы ў «Аповесці» А. Зарыцкага. Хораша, па-мастацку расказавае паэт пра скарыб, што хавае ў сабе Палессе, пра яго залатое дню, якое крок за крокам адэваўвае наш чалавек, пра ўчарашняе і сённяшняе палескіх людзей.

Так, паэт ведае гутарку пра мінулае пашыўскае:

Ніякай граматы не зналі
І ад сяла да сяла
Яны адлегласць вымяралі
Па старыне — на рык вала.
А да павета сто лічы,
А да цара і бога мыкалі

„Спячая красуня“

Новы спектакль у Беларускам дзяржаўным тэатры оперы і балета

«Спячая красуня» — вышняя балетная творчасць П. І. Чайкоўскага. У музыцы гэтага твора з найбольшай сілай выявілася сутнасць кароннай рэформы балетнай музыкі, якую зрабіў геніяльны рускі кампазітар: музыка становіцца асноўнай, накіроўваючай часткай спектакля. Гэта дасягаецца шырокай сімфанізацыяй балетнай музыкі, непаручнаю яе драматычнага жыцця, унясеннем у яе багатага вобразнага зместу.

Другая характэрная рыса балета Чайкоўскага — руская шырока палеўнасць. Тама феі Сірэні са «Спячай красуня», «Вальс вятка» са «Шчаўкунчыка» і «Уступ да Лебядзінага возера» — наводзе свайго меладычнага рысунка блізка імама рускаму меласу, выгледзячы на тое, што сюжэты гэтых балетаў узяты з заходнеўрапейскага фальклору.

Беларускі тэатр оперы і балета зрабіў правільны выбар, упершыню ў Беларусі ажыццявіўшы пастаўку геніяльнага балета Чайкоўскага. Найбольш моцным бокам спектакля з'яўляецца яго сцэнічная прывабнасць, яркае, маляўнічае афармленне (мастак С. Нікалаў). Новая работа мастака засяроджана на вышэйшай ступені. Меладзічныя дэкарацыі, багатыя касцюмы, яркія святлявыя эфекты, умелае скарыстанне фарбаў — усё гэта вельмі дарэчы ў балете на казачны сюжэт.

На жаль, балетмайстар-пастаўшчык К. Мулер (а таксама часткова і мастак) ахіжылі не столькі з музычнай драматычнай Чайкоўскага, колькі з трактоўкі вымагае балетмайстра Пятня, які разглядаў балет, галоўным чынам, як пышную феэрыю. Таму ў спектаклі над унутраным раскрыццём вобразу пераважаюць дэкарацыяныя танцавальныя формы.

Найбольш глыбокі вобраз стварыў артыстка І. Дарына, якая выконвае партыю феі Карабос. Яе вобразнае, рэзкі рух адпавядае музычнай характарыстыцы вобразу феі зла. Аднак, у чым можна ўпэўніць артыстку, гэта тое, што сім-там яе трактоўка — некалькі перахляскаў з вобразам Хмары з «Кнізь-возера».

Супрацьлеглы феі Карабос вобраз добрай феі Сірэні не атрымаў дастаткова моцнага і пераканальнага вырашэння ў артысткі Н. Младзінскай, нягледзячы на тэхнічную дасканаласць і безапарную выразнасць яе танца. Нельга спадзіцца з некаторымі яе мізансцэнамі, у асаблівасці, — а выдатнай сцэнай чараўнічага ўсплнення. Цудоўная музычная тэма Сірэні, што праходзіць праз увесь балет, дае прастору для сцэнічнага адвострання вобраза, але яно ў Младзінскай нідз больш збае.

Артыстка І. Ражанова паказала вылікі здольнасці ў танцавальным майстэрстве — свабоду і грацыю рухаў. У яе танцах у лесе многа сапраўднай паэзіі і натхнення. Але трэба было дапамагчы маладой актрысе стварыць не толькі пластычны, але і сцэнічна прайрэты вобраз юнай Аўроры, асабліва ў сценах з бацькамі, да якіх яна праймае сваю любоў толькі думатрыма выпадковымі рухамі.

Артыст С. Дрэчын раскрывае тэмпераментны вобраз палымнага прынца Дзіра, асабліва ў сценах абуджэння пачатка партыя. Менш выразны ён у пачатку сцэны палывання. Тут, магчыма, пераважае прастора, штучна абмежаваная бар'ерам ракі, бо ў наступнай сцэне, дзе такой перашкоды няма, артыст зноў набывае ўласціваю яму пластычнасць рухаў у патаймах і выразную ўпэўненасць танца.

Вялікім поспехам карыстаюцца многія выканаўцы эпизодычных ролей у «двертэментным» трэцім акце. Тут, перш за ўсё, апамятаюцца чараўніца Кошачка (артыстка В. Крыжава) са сваім партнёрам Катом у ботах (артыст С. Грахоўскі), якім наогул удаецца ролю казачнага звар'ю. У гэтым-жа плане добра выконваюць свае «сумары» артысты Р. Сірэва і Г. Гапчароў (Чырвоная шапачка і Шары воўк), П. Семілетнікіна (Зодушка), Т. Караваева (прынцепа Фларыяна) і вучні хараграфічнага вучышча.

Прыгожа пастаўлены таксама танцы добрых феі, эльфаў, фрылін. Удача сцэнічна і хараграфічна вырашана сцэна з жаніхмі Аўроры (саісты Г. Гапчароў і В. Ахрома, Г. Папоў і Н. Шахаў); накідае добрае ўражанне і прыгожа афармленыя папулярныя масавыя вальсы у пралогу.

Сярод іншых выканаўцаў трэба адзначыць удачу Н. Гурвіча (Каталабу), А. Іванова (Дварэцкі), чаго нельга сказаць аб выканаўцах ролей Караля і Каралявы (Н. Выпрынскі і З. Гаінскі), якія застаюцца ў радзе сцен аб'яжывамі да лёсу сваёй дачкі.

Надзвычай добра, што тэатр даверыў маладому дырыжору І. Абрамісу такі адказны спектакль, як «Спячая красуня». Дырыжор удалося на працягу рэпетыцыйнага перыяду і першых спектакляў больш-менш выраўняць ансамбль і дамагчыся чыстаты ладу аркестра. Але гэта — элементарны патрабаванні, якія павінны ставіцца да кожнага аркестра і да кожнага дырыжора. А вось дамагчыся поўнага раскрыцця геніяльнай партытуры Чайкоўскага, дзе так ярка супрацьстаўлены музычныя тэмы-характарыстыкі добра і зла, І. Абрамісу пакуль што не ўдалося. Гэта асабліва прыкметна, калі слухаш у яго трактоўцы цудоўны музычны ўступ — пераход да другой карціны другога акта, дзе так ярка і вобразна чаруюцца чараўніца тэма феі Сірэні і злавесная тэма феі Карабос. І тут маладому дырыжору, ад якога пакуль што нельга патрабаваць зусім самастойнай работы над такой складанай партытурай, дзе дырыжор — адначасова і рэжысёр спектакля, павінна было дапамагчы музычнае кіраўніцтва тэатра і больш выштыны дырыжоры. На жаль, гэтага свечасова, відаць, зроблена не было.

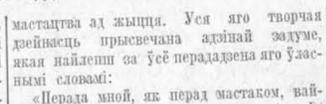
Тое, што музычная трактоўка балета не была ў цэнтры ўвагі пастаўшчыкаў і кіраўніцтва тэатра, паказвае прыкры промах, які дапусціў тэатр у выдатнай «спанарам» наміж думка карцінамі другога акта (падарожжа прынца Дзіра і феі Сірэні ў «соннае царства» Аўроры). Тут нудноўныя самі па сабе дэкарацыі С. Нікалаева выклікаюць такую бурную галасавую вылікаючы залы, пры якой вельмі прайніжылі ў гэтым месцы музыка амаль не чутная.

Пастаўшчыкам у далейшай рабоце над спектаклем належаць, уласнаўважачы і далей танцавальнае майстэрства выканаўцаў, асноўную ўвагу звярнуць на сцэнічнае ўвасабленне вобраза, на акцёрскае майстэрства. Ад оперных спевакоў мы патрабуем не толькі вакальнай, але і сцэнічнай тэхнікі. Таксама мы маем права і ад артыстаў балета патрабаваць не толькі танцавальнага, але і сцэнічнага майстэрства.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Я. ЦІКОЦКІ, народны артыст БССР.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Сцена з балета. Прынцепа Аўрора — заслужаная артыстка БССР І. Ражанова, прынц Дзіра — народны артыст БССР С. Дрэчын.

Ф. ЯСМЕНАУ.

Агляд тэатральнай моладзі

З 1 па 11 красавіка ў тэатры імя Ленінскага камсомола Беларусі праходзіў першы тур рэспубліканскага конкурса маладых артыстаў і рэжысёраў. Рыхтуючыся да конкурсу, тэатральная моладзь стварыла рад цікавых вобразаў у спектаклях па тэорах савецкіх драматургаў, а таксама рускіх і замежных класікаў.

Вынікі першага тура былі падведзены на канферэнцыі глядачоў, што адбылася 12 красавіка. У ёй прынялі ўдзел каля 400 чалавек — прадстаўнікоў прадрываства і ўстаноў, навуковых устаноў Брэста.

Выкладчык педагогічнага інстытута кандыдат філалагічных навук тав. Зенько ў сваім выступленні даў высокую ацэнку спектаклю «Не называючы прозвішчаў» — спектаклю, пастаўленаму маладым рэжысёрам, уладальнікам конкурсу І. Багданавічам. Артыстка М. Рыбаследава і артыст Ю. Уласаў добра справіліся са сваімі ролямі, паказалі свой далейшы творчы рост.

Наступнага школы № 8 тав. Пятроўскага сказаў, што брэскі глядаць любіць свой тэатр, яго спектаклі карыстаюцца поспехам. Яна адзначыла ігра здольнага маладога акцёра Уласава ў ролі Жоры Пашалухі ў спектаклі «Калы лясовага возера» Ц. Саладара паказвае, што тэатр валодае добра згуртаваным калектывам, здольным паспяхова спраўляцца са сваімі адказнымі задачамі. Асаблівае ўражанне робіць маляда артыстка О. Сошчава. Роль Верачкі яна выконвае шчыра, з вялікай сілай перакананасці.

Студэнтка педагогічнага інстытута т. Палаўскага адзначыла добрую ігру артысткі Т. Канавалавай у ролі Ніны Зарэчнай (спектакль «Чайка»).

На канферэнцыі глядачоў выступілі таксама работніца швейнай фабрыкі т. Падрыжанец, студэнтка педвучлішча т. Тарасюк і іншыя.

Для ўдзелу ў другім туры рэспубліканскага конкурсу рэкамендаваны маладыя артысты і артыстка: Уласаў, Уладзімірскі, Клуны, Сонцава, Рыбаследава, Хрол, Канавалава, Астаханак, маладыя рэжысёры: заслужаны артыст БССР Волякаў і Багданавіч.

З. БАДРОУ.

Драматычны гурток на фабрыцы

У 1949 годзе на абуткавай фабрыцы «Чырвоны Кастрычнік» быў створаны драматычны гурток. Калектыў неаднаразова выязджаў у прамысловыя і раённыя цэнтры Віцебскай вобласці.

Сваю лепшую работу — аднаактны спектакль па п'есе У. Нідэда «Прыліччэ» калектыў паказаў на раённым і гарадскім аглядах самадзейнасці. Нядаўна гурток падрыхтаваў спектакль «Жыццё пачынаецца ішоў».

Цяпер ідзе падрыхтоўка да творчай справаздачы, якую праводзіць абласны Дом народнай творчасці ў горадзе Оршы і ў калгасе імя Кірава Аршанскага раёна. У Першамайскія дні рабочыя фабрыкі ўбываюць новую работу калектыва — спектакль «Платон Крэчэт».

Ф. РАСКАЗАУ, кіраўнік драматычнага калектыва фабрыкі.

У Народнай Польшчы

СІМВАЛ ВЕЧНАЙ І НЕПАРУШНАЙ ДРУЖБЫ

Акрамя таго, опернымі тэатрамі і філармоніяй было дэдаена 4.322 спектаклі і канцэрты, на якіх прысутнічала больш трох мільянаў чалавек.

СЛОУНІК ПОЛЬСКАЯ МОВЫ

Польская Акадэмія навук распрацавала план складання слоўніка сучаснай польскай мовы. Работы на складанню слоўніка будуць закончаны ў 1964 годзе.

Новы слоўнік складаецца галоўным чынам на матэрыялах XX стагоддзя, але будзе выкарыстана таксама частка лексікі XIX і нават другой паловы XVIII стагоддзя.

ВЫСТАўКА РАБОТ САМАДЗЕЙНЫХ МАСТАКАУ

Шматлікія глядачы з цікавасцю наведваюць адкрытую нядаўна ў Варшаве Творчую Упольскую выставку работ мастакоў-амагараў, якая арганізавана Цэнтральным Саветам прафсаюзаў Польшчы.

На выставцы прадэстаўлена каля 250 лепшых работ з 900 т